

TOP 50 GEMEENTEN & THUISZORG

*Onderzoek: Hoe gaan gemeenten
om met de huishoudelijke zorg?*

TOP 50 GEMEENTEN & THUISZORG

*Onderzoek: Hoe gaan gemeenten
om met de huishoudelijke zorg?*

VOOR- WOORD

Vorig jaar was een roerig jaar voor iedereen die betrokken is bij de thuiszorg. En die onrust zet zich dit jaar in volle hevigheid door. De regering wil drastisch op de thuiszorg bezuinigen. Vanuit Abvakabo FNV hebben we door het hele land – samen met duizenden thuiszorgmedewerkers – actie gevoerd. Dit heeft er al toe geleid dat de bezuinigingen flink zijn teruggeschroefd en uitgesteld, maar ze zijn nog steeds veel te hoog.

“Een thuiszorger ben je of dat ben je niet. Het zit bij ons in onze haarvaten en het komt uit onze tenen”, zegt Anja Midden in het boekje ‘Wij zijn de Thuiszorg’ dat we vorig jaar publiceerden. Haar collega Raphaëla Frerejean zegt in datzelfde boekje: “Ik zie mezelf als een radertje in een grote machine, en het is net dankzij dat radertje dat het bij mijn cliënten allemaal nog goed werkt.” En zo is het. Dat ‘radertje’ maakt voor heel veel cliënten net het verschil tussen reddeloosheid en een menswaardig bestaan in de eigen woning.

Het is precies om die bijzondere rol, dat zoveel mensen in de zorg, in de politiek, en in de samenleving de ontwikkelingen rondom de thuiszorg met grote belangstelling volgen. Die belangstelling is vaak gemengd met ongerustheid. Want de kabinetsplannen, gekenmerkt door een mix van decentraliseren en bezuinigen, stellen velen – niet in de laatste plaats de Nederlandse gemeenten – voor grote problemen. Zowel individuele wethouders als de VNG staken hun zorgen niet onder stoelen of banken.

Vanuit Abvakabo FNV hebben wij ons opgesteld

aan de zijde van de thuiszorgmedewerkers en hun cliënten. We hebben grote acties gevoerd en successen behaald. Misschien was de overwinning van de Sensire-medewerkers in de Achterhoek wel het meest aansprekende resultaat. Honderden thuiszorgmedewerkers dreigden hun baan te verliezen, maar na maanden van acties, en zelfs twee Kamerdebatten, konden de thuiszorgmedewerkers hun baan en arbeidsvoorwaarden behouden en duizenden cliënten hun vaste, vertrouwde zorgmedewerker. Maar er was meer: we spannen ons maximaal in om tot een zo goed mogelijke cao te komen. We hebben inmiddels een akkoord met de thuiszorgwerkgevers waarin onder meer de loondump een halt wordt toegeroepen en bij een wisseling van werkgever het behoud van loon en rechten wordt gegarandeerd. We gaan door met de strijd voor een goede cao voor de hele zorg en dat de afspraken met de thuiszorgwerkgevers voor alle thuiszorgmedewerkers gaan gelden.

Ook dit onderzoek is een onderdeel van onze strijd voor goede thuiszorg. We weten hoe moeilijk veel gemeenten het hebben. En we willen in kaart brengen welke keuzen de gemeenten maken, met betrekking tot – bijvoorbeeld – inkooptarieven, alfahulp en de wijze van aanbesteding. Door die keuzen transparant te maken en met elkaar te vergelijken hopen we een bijdrage te leveren aan de discussie over de toekomst van de thuiszorg. We hopen dat beleidsmakers, kamerleden, en – met name – ook de lokale politiek hun voordeel kunnen doen met de uitkomsten van dit rapport. ○

LILIAN MARJNISSEN, ABVAKABO FNV

WIM VAN DER HOORN, ABVAKABO FNV

MARTIEN WIJNEN, KADERLID ABVAKABO FNV

Cao onderhandelaars cao verpleeg-, verzorgingshuizen en thuiszorg

Manifestatie bij het hoofdkantoor van Sensire in Varsseveld

Groot onderzoek thuiszorg

WELKE KEUZEN MAKEN NEDERLANDSE GEMEENTEN?

Centraal in dit onderzoek staat de vraag hoe gemeenten het onderdeel huishoudelijke verzorging uit de Wet Maatschappelijke Ondersteuning (WMO) uitvoeren. Het onderzoek richt zich op de 50 grootste gemeenten van Nederland.

Met dit rapport willen we in kaart brengen welke keuzen de gemeenten maken met de thuiszorg in hun gemeente. Tot die keuzen behoren onder meer de inkooptarieven, de mate van inzet van alfahulp en vrijwilligers, de inzet voor behoud van loon en rechten bij overnames, beleid met betrekking tot de topsalarissen van zorgbestuurders en de wijze van aanbesteding. Door die keuzen transparant te maken en met elkaar te vergelijken hopen we een bijdrage te leveren aan de discussie over de toekomst van de thuiszorg. Hieronder treft u een verslag van de voornaamste bevindingen.

TARIEVEN

We vergeleken in het onderzoek onder meer de tarieven die door de gemeenten zijn vastgesteld voor het inkopen van huishoudelijke zorg. Twee dingen vallen op. Ten eerste: het merendeel van de gemeenten hanteert tarieven die onder de kostprijs voor huishoudelijke zorg zitten van 24,50 euro. Pas vanaf dit bedrag kan een uurloon worden betaald dat in overeenstemming is met de functieomschrijving, zo blijkt uit onderzoek dat is uitgevoerd door Abvakabo FNV in samenwerking met PriceWaterhouse Coopers.

Een tweede constatering met betrekking tot de tarieven is dat de tarieven per gemeente enorm uiteenlopen. Emmen onderscheidde zich in negatieve zin door een tarief van 15,85 euro vast te stellen (voor schoonmaakondersteuning, dus lager dan HV 1). Andere gemeenten, zoals Utrecht, Ede en Venlo, hanteren een HV1-tarief van boven de 23 euro.

Gemeenten die ver achterblijven met de gehanteerde tarieven zijn naast het al genoemde Emmen onder meer Tilburg, Eindhoven, Nijmegen, Apeldoorn, Amersfoort, Helmond, Hengelo, Almelo en Gouda.

Een aantal gemeenten onderscheidt zich in positieve zin, door HV2-tarieven te hanteren van boven de 25 euro: Venlo, Delft, Alkmaar, Lelystad en Hoorn.

PGB EN ALFAHULP

We hebben ook onderzocht in hoeverre gemeenten actief sturen op het (zoveel mogelijk) inzetten van het PGB en alfahulp. In het akkoord van Abvakabo FNV en de thuiszorgwerkgevers BTN is vastgelegd dat 'beide partijen een eind willen maken aan de alfaconstructie, waarbij medewerkers zonder sociale rechten en zonder cao werken'. Verschillende gemeenten sturen actief op het zoveel mogelijk vervangen van reguliere thuiszorg door alfahulp. Breda is hierin de uitgesproken koploper (zie ook het kader elders in dit rapport), en introduceerde onder meer een Alfacheque om de ambitie – hoe meer alfahulp hoe beter – te ondersteunen. In het vakblad Zorgvisie laat een woordvoerder weten dat de gemeente na verloop van tijd zelfs helemaal af wil van de verplichte aanbesteding van licht huishoudelijk werk en alles via alfahulp wil regelen. Ook in Tilburg zijn initiatieven met soortgelijke cheques opgestart.

Het onderzoek laat ook zien dat tegenover deze gemeenten een groot aantal gemeenten staat dat niet actief aanstuurt op het inzetten van alfahulp.

Hilversum, Den Haag en Groningen scoren het best; Tilburg, Emmen en Almere het slechtst

pen. Enkele gemeenten wijzen de inzet van alfa-hulpen nadrukkelijk af. Zo liet wethouder Jan Bart Wilschut van Doetinchem in oktober vorig jaar tijdens een actiebijeenkomst met Sensire-medewerkers weten dat zijn gemeente nooit akkoord zou gaan met een alfahulp-constructie.

BEHOUD VAN RECHTEN BIJ OVERNAME

Om loondump en afkalkende arbeidsvoorwaarden tegen te gaan is het van groot belang dat de rechten van thuiszorgmedewerkers die door een aan-

besteding van werkgever veranderen worden gewaarborgd bij contractswisseling. Daarom hebben Abvakabo FNV en BTN in hun akkoord ook vastgelegd dat medewerkers bij contractwisselingen door aanbestedingen met behoud van rechten worden overgenomen. We onderzochten in hoeverre gemeenten dit als eis hebben opgenomen in hun bestek.

Op dit onderwerp onderscheidde met name Leidschendam-Voorburg zich in positieve zin. Deze gemeente is het meest vooruitstrevend als het gaat om het eisen van een 'maximale inspanning' bij betrokkenen om te garanderen dat werknemers met behoud van rechten worden overgenomen. Bij 31 van de 46 gemeenten waarvan we het bestek konden beoordelen, bleek geen enkele formulering te zijn opgenomen die verder gaat dan de wettelijk vastgestelde overlegverplichting. Deze gemeenten doen dus zelf niets om die 'overnamezekerheid' van zorgwerknemers actief na te jagen. In de praktijk leidt dit tot enorme onzekerheid, zowel bij medewerkers als bij cliënten. Tevens leidt het ertoe dat de arbeidsvoorwaarden van thuiszorgmedewerkers onder druk staan en medewerkers regel-

matig moeten kiezen tussen het verliezen van hun werk of het verliezen van een deel van hun salaris.

AANBESTEDING

We hebben ook gekeken naar de wijze van aanbesteding. Hier ging het met name om de vraag of er bij de aanbesteding vooral werd ingezet op het vinden van de goedkoopste aanbieder cq. of ook het kwaliteitscriterium serieus wordt meegenomen in de keuze. Sinds de invoer van de Wet Leijten per 1 oktober 2012 is het voor gemeenten niet meer verplicht om te kiezen voor een Europese aanbesteding (die meestal leidt tot een keuze voor de goedkoopste aanbieder). Bij een bestuurlijke aanbesteding kan veel beter naar de kwaliteit van de zorg(aanbieders) gekeken worden. Daarom pleit Abvakabo FNV voor een bestuurlijke aanbesteding door alle gemeenten.

Een flink aantal gemeenten blijkt ondanks de wetswijziging nog steeds Europees aan te besteden. Aanbestedingen horen volgens Abvakabo FNV sowieso niet thuis in de zorg, maar Europese aanbestedingen al helemaal niet. In Breda leidde de aanbesteding puur op prijs tot veel onrust én werden er Kamervragen over de handelswijze gesteld.

Andere gemeenten die Europees aanbesteedden waren onder meer Almere, Emmen, Westland, Lelystad en Roosendaal.

SIGNALEREN

De signaleringsrol van de thuiszorgmedewerker is van groot belang. Er zijn talloze voorbeelden van situaties waarin deze actieve signalerende rol voor cliënten het verschil heeft gemaakt tussen verwaarlozing of vereenzaming en een menswaardig bestaan. Het is daarom van groot belang dat (ook) de gemeenten actief inzetten op het behoud van deze signaleringsfunctie. We onderzochten in hoeverre gemeenten deze rol actief benoemen. De uitkomst was positief: een ruime meerderheid van gemeenten heeft de signaleringsfunctie opgenomen in het bestek. De lage tariefstelling die veel gemeenten hanteren wordt hierdoor overigens wel extra opmerkelijk. (In de praktijk zien we dat zorgaanbieders het signaleren 'uit de functie schrijven', dus op papier hoeft de thuiszorgmedewerker niet meer te kijken hoe het met de cliënt gaat, maar in de praktijk doet de thuiszorgmedewerker dit natuurlijk nog steeds altijd. Je kunt immers niet met je ogen dicht stofzuigen. Maar onder de

De stad Deventer werd het symbool voor de grote risico's die gemeenten lopen met het focussen op vrijwilligersinzet

noemer 'de thuiszorgmedewerker hoeft niet meer te signaleren' vindt een enorme loondump plaats in de sector. De thuiszorgmedewerkers krijgen daardoor namelijk minder betaald.)

Opvallend is wel dat de hoofdstad signaleren niet opneemt in het bestek, terwijl die rol in de Amsterdamse situatie juist bovengemiddeld belangrijk lijkt te zijn. Er is verder slechts een handjevol gemeenten dat het met betrekking tot de signalering laat afweten: Tilburg, Vlaardingen, Schiedam en Dordrecht.

IS SIGNALEREN OPGENOMEN IN HET BESTEK?

JA 38
NEE 6

KWALITEIT

Om te kijken in hoeverre gemeenten zich inspannen om de kwaliteit van de thuiszorg zoveel mogelijk overeind te houden, onderzochten we ook of de Cao VVT wordt gevolgd of genoemd en of het kwaliteitsdocument Verantwoorde Hulp bij het Huishouden van de Inspectie voor de Gezondheidszorg (IGZ) is opgenomen in het bestek of het programma van eisen. Een meerderheid van de gemeenten – namelijk 27 – blijkt de Cao VVT wel te volgen. Een kleiner aantal – 16 gemeenten – heeft het kwaliteitsdocument opgenomen.

WORDT DE CAO VVT GEVOLGD OF GENOEMD?

JA 27
NEE 17

IS HET KWALITEITSDOCUMENT IGZ OPGENOMEN?

JA 17
NEE 27

INZET VRIJWILLIGERS

In het onderzoek hebben we ook gekeken of men-
sen die afhankelijk zijn van zorg worden verplicht

om eerst te kijken of ze hulp van vrijwilligers kunnen krijgen voordat ze een beroep doen op de thuiszorg. Plannen rondom de inzet van vrijwilligers en werklozen leidden de afgelopen maanden tot felle discussies. De stad Deventer werd het symbool voor de grote risico's die gemeenten lopen met het focussen op vrijwilligersinzet. Wethouder de Jager liet in het tv-programma Nieuwsuur weten dat volgens haar het wassen van ouderen en het verrichten van medische handelingen – zoals het vervangen van katheterzakken en het aanzetten van protheses – ook kan gebeuren door werklozen. Vertegenwoordigers uit zorg en politiek reageerden geschokt op de plannen van Deventer (zie ook kader elders in dit rapport).

Ook de gemeente Rotterdam onderscheidde zich door actief aan te sturen op inzet van langdurig werklozen. 'Bijstandsgerechtigden die weinig kans hebben op een plek op de arbeidsmarkt worden door de gemeente Rotterdam verplicht vrijwilligerswerk te doen', meldde de Volkskrant. De gemeente liet weten ernaar te streven dat tien procent van het werk in de toekomst gedaan wordt door langdurig werklozen, die dan bijvoorbeeld boodschappen en strijkwerk kunnen doen.

Op de vraag of zorgvragers verplicht eerst op zoek moeten gaan naar vrijwillige hulp voordat ze een beroep doen op de thuiszorg, antwoordde een grote meerderheid van 38 gemeenten met 'Ja'.

MOETEN ZORGVRAGERS VERPLICHT EERST OP ZOEK NAAR VRIJWILLIGE HULP?

JA 37
NEE 7

TOPSALARISSEN

We hebben ten slotte onderzocht of gemeenten zich actief inspannen om de topsalarissen in de zorg een halt toe te roepen. Geld voor zorg is immers bedoeld voor zorg en niet voor topsalarissen. →

DE BEST PRESTERENDE GEMEENTEN

1. Hilversum	27 punten
2. Groningen	26 punten
3. Den Haag	24 punten

DE SLECHTST PRESTERENDE GEMEENTEN

1. Emmen	2 punten
1. Tilburg	2 punten
3. Almere	8 punten

Daarbij dreigen flinke bezuinigingen en zijn topsalarissen dus helemaal niet passend. Concreet luidde de vraag: 'Is in het bestek opgenomen dat de bestuurder/directeur van de zorgaanbieder niet meer mag verdienen dan de Balkenende-norm of is anderszins een besluit genomen dat bestuurders van zorginstellingen aan de Balkenende norm moeten voldoen?'. Slechts zes gemeenten konden deze vraag met 'Ja' beantwoorden: Hilversum, Den Haag, Amsterdam, Nijmegen, Rotterdam en Heerlen.

IS IN BESTEK BALKENENDE-NORM ALS MAXIMUM SALARIS OPGENOMEN?

JA 6

NEE 38

CONCLUSIE: HILVERSUM DE BESTE, EMMEN EN TILBURG DE SLECHTSTEN!

Op de volgende pagina's treft u de hele Top 50 van gemeenten aan. Uit het onderzoek komt Hilversum als best presterende gemeente in de thuiszorg uit de bus. Op de nummers 2 en 3 volgen respectievelijk Groningen en Den Haag. Emmen en Tilburg – beiden ook vaak negatief in de publiciteit het afgelopen jaar – hebben de laagste eindscore.

De winnende gemeente, Hilversum, kwam recentelijk onder meer in het nieuws doordat zij – samen met de andere gemeenten in de Gooi- en Vechtstreek – in aanvaring kwam met zorgaanbieder Vivium. Hilversum, waar wethouder Eric van der Want (D66) verantwoordelijk is voor de thuiszorg, wil dat thuiszorgmedewerkers in de gemeente op FWG 15-niveau betaald worden. Omdat

Vivium niet aan die eis voldeed had de gemeente sancties afgekondigd om Vivium te dwingen haar medewerkers in een hogere salarisschaal te plaatsen. Het kort geding dat de zorgorganisatie vervolgens tegen de gemeente aanspande werd door Vivium verloren. Naast deze inzet op FWG 15 dankt Hilversum haar koppositie aan het feit dat ze 'over all' op de overige getoetste zaken meer punten binnenhaalt dan de andere gemeenten.

Opmerkelijk is dat de portefeuille thuiszorg bij de gemeenten op de nummers twee (Den Haag) en drie (Groningen) in beide gevallen in handen is van een wethouder die zich in de thuiszorgdiscussie landelijk nadrukkelijk heeft geroerd. Wethouder Karsten Klein (CDA) van Den Haag manifesteerde zich als een van de felste kritikaster van de regeringsplannen en zei onder meer: "De generaal Rutte en Samsom hebben deze plannen voor de zorg bedacht. En kleine onderofficieren zoals ik mogen die plannen uitvoeren. Maar ik zeg tegen het kabinet: Dit gaat niet werken! Deze plannen zijn volstrekt onuitvoerbaar." Wethouder Jannie Visscher (SP) van Groningen uitte ook meermalen haar zorg in de media. Visscher zei onder meer tegen EenVandaag dat ze de regeringsplannen tegenstrijdig vond: "Wil je dat mensen langer op zichzelf thuis blijven wonen, dan kan dat niet door zo rigoureuus te bezuinigen."

Waar de winnende gemeenten in het thuiszorgdebat regelmatig de media haalden, geldt dat ook voor de verliezers. Emmen en Tilburg behoren tot de gemeenten waar de onrust en boosheid onder werknemers en cliënten het afgelopen jaar hevig was. Zoals gemeld onderscheidde Emmen zich als gemeente die de laagste tarieven wil hanteren. Tilburg roerde zich onder meer als een van de gemeenten die een Alfacheque in het leven heeft geroepen. Zowel Emmen als Tilburg wisten op bijna geen enkel onderdeel waarop werd getoetst punten binnen te halen. ○

TOP 50

GROOTSTE NEDERLANDSE GEMEENTEN

op het onderdeel Huishoudelijke
Verzorging uit de WMO

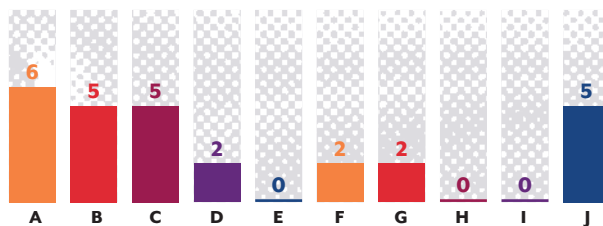
1 > HILVERSUM

Score
27

Eric van der Want (D66)

TARIEVEN: A € 22,50 B € 24,00

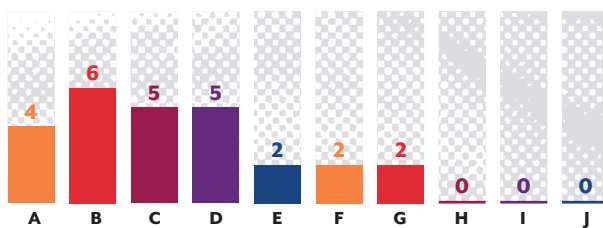
2 > GRONINGEN

Score
26

Jannie Visscher (SP)

TARIEVEN: A € 21,76 B € 24,82

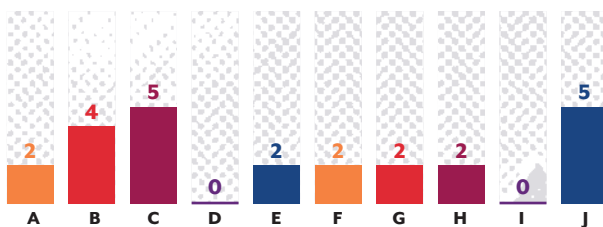
3 > DEN HAAG

Score
24

Karsten Klein (CDA)

TARIEVEN: A € 20,88 B € 23,60

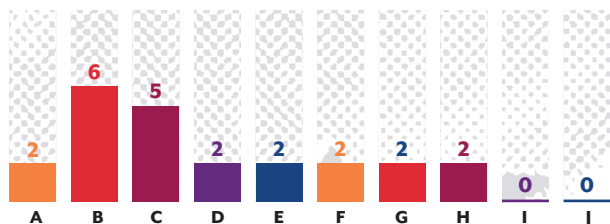

4 > SÚDWEST-FRYSLÂN

Sjoerd Tolsma (PvdA)

TARIEVEN: A € 20,75 B € 24,90

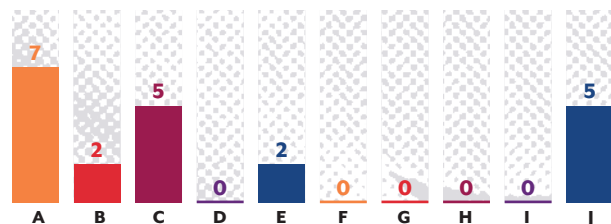
Score
23

6 > AMSTERDAM

Eric van der Burg (VVD)

TARIEVEN: € 22,97 *gemiddeld mixtarief

Score
21

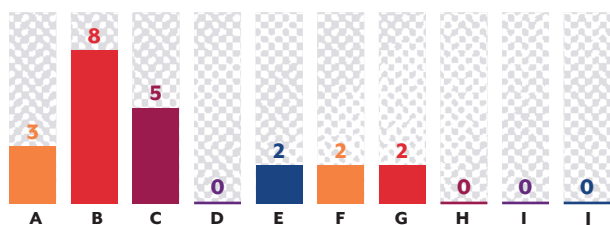
5 > DELFT

Raimond de Prez (PvdA)

TARIEVEN: A € 21,00 B € 26,00

*gemiddeld HVI-HV2

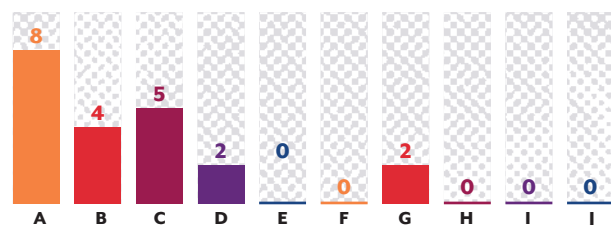
Score
22

6 > EDE

Breunis van de Weerd (SGP)

TARIEVEN: A € 23,73 *mixtarief

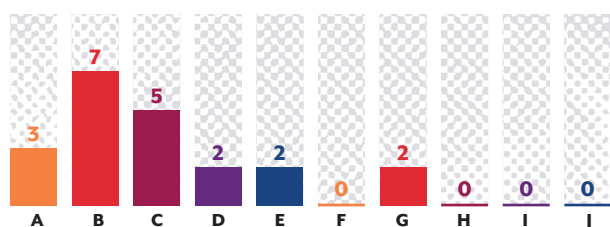
Score
21

6 > ALKMAAR

Anjo van de Ven (OPA)

TARIEVEN: A € 21,00 B € 25,00

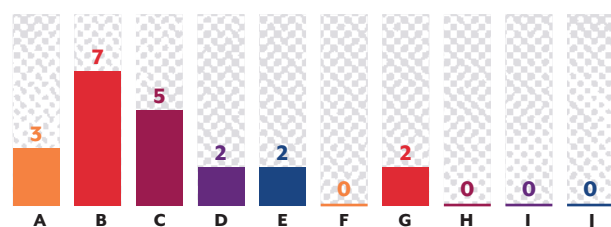
Score
21

6 > HOORN

Aart Rupper (VOCHoorn)

TARIEVEN: A € 21,00 B € 25,00

Score
21

13 DEVENTER

Deventer haalde het landelijke nieuws door het voornemen om werklozen en vrijwilligers in te zetten voor de persoonlijke verzorging van ouderen en hulpbehoevenden. Wethouder Margriet de Jager liet in het tv-programma Nieuwsuur weten dat volgens haar het wassen van ouderen en het verrichten van medische handelingen – zoals het vervangen van katheterzakken en het

aanzetten van protheses - ook kan gebeuren door werklozen. Vertegenwoordigers van politieke partijen reageerden geschokt op de plannen van Deventer. Mona Keijzer (CDA) vond het “vreselijk om te zien” en Otwin van Dijk (PvdA) liet weten de plannen “bizar” te vinden. Renske Leijten (SP) stelde dat het “levensgevaarlijk is om de persoonlijke verzorging over te

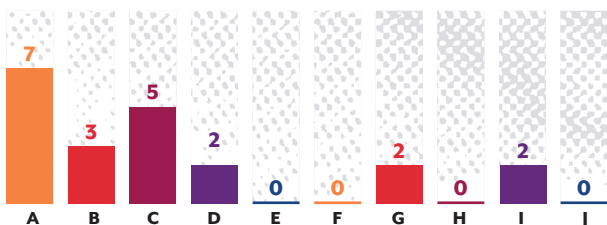
laten aan de gemeenten.” Jos de Blok van Buurtzorg Nederland vond de uitlatingen van De Jager “schokkend” en “bijna ongelooflijk”. De wethouder overleefde een motie van wantrouwen die door de SP was ingediend en werd gesteund door alle Deventer oppositiepartijen.

6 > LEIDSCHENDAM-VOORBURG

Gregor Rense (PvdA)

TARIEVEN: € 23,34 *mixtarief

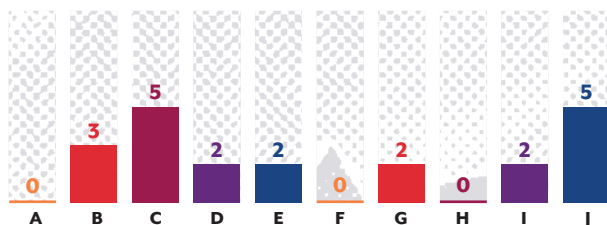

6 > NIJMEGEN

Bert Frings (GroenLinks)

TARIEVEN: A € 19,87 B € 23,34
*gemiddeld HVI-HV2

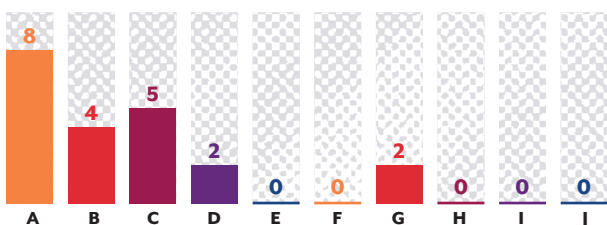

6 > MAASTRICHT

Mieke Damsma (D66)

TARIEVEN: € 23,51
*gemiddeld mixtarief

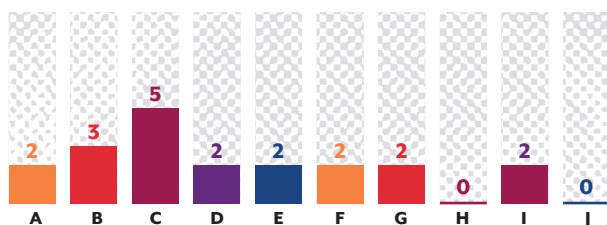

13 > ARNHEM

Henk Kok (GroenLinks)

TARIEVEN: A € 20,95 B € 23,25

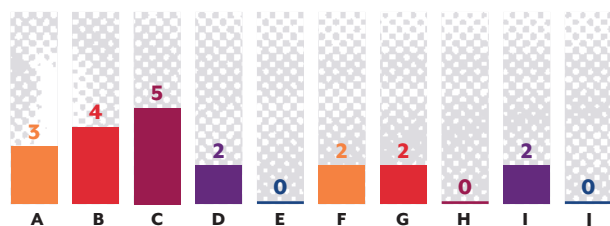
13 > DEVENTER

Margriet de Jager-Stegeman
(Deventer Belang)

TARIEVEN: A € 21,30 B € 23,60

Score
20

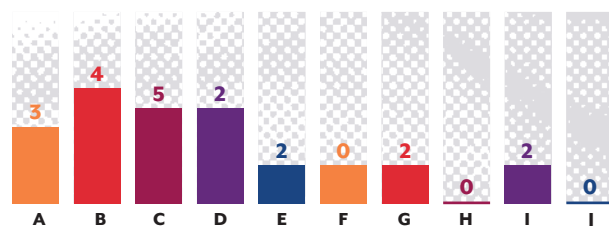
13 > ZAAANSTAD

Corrie Noom (PvdA)

TARIEVEN: A € 21,00 B € 23,75

Score
20

13 > HAARLEMMERMEER

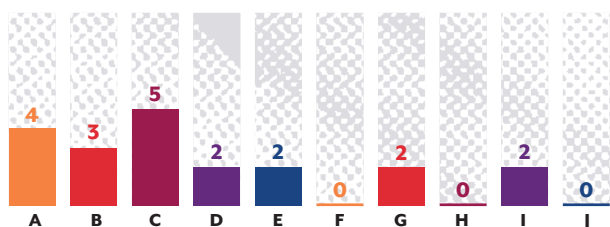

Steffe Bak (CDA)

TARIEVEN: A € 21,50 B € 23,00

*gemiddeld HVI-HV2

Score
20

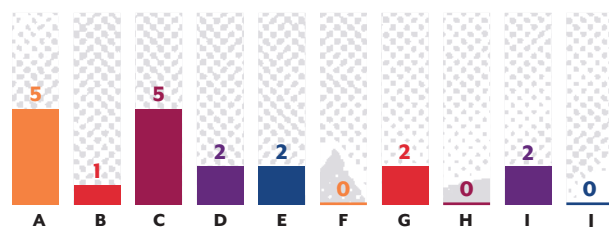
18 > DEN BOSCH

Geert Snijders
(Rosmalens Belang)

TARIEVEN: € 22,00 *mixtarief

Score
19

13 > UTRECHT

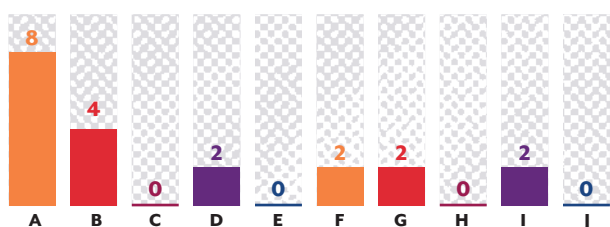

Victor Everhardt (D66)

TARIEVEN: € 23,50

*alleen het tarief van Careyn is bekend

Score
20

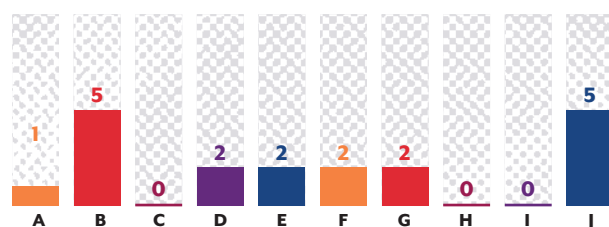
18 > ROTTERDAM

Marco Florijn (PvdA)

TARIEVEN: A € 20,27 B € 24,00

Score
19

18 > SITTARD-GELEEN

Berry van Rijswijk (GroenLinks)

TARIEVEN: A € 22,63 B € 24,14
*gemiddeld HV1-HV2

Score **19**

Category	Score
A	6
B	5
C	0
D	2
E	0
F	2
G	2
H	2
I	0
J	0

23 > HEERLEN

Peter van Zutphen (SP)

TARIEVEN: € 20,14 *mixtarief

Score **17**

Category	Score
A	1
B	0
C	5
D	2
E	2
F	0
G	2
H	0
I	0
J	5

18 > VENLO

Ramon Testroote (PvdA)

TARIEVEN: A € 23,03 B € 26,33

Score **19**

Category	Score
A	7
B	8
C	0
D	2
E	0
F	0
G	2
H	0
I	0
J	0

23 > SPIJKENISSE

Dirk van der Schaaf (CDA)

TARIEVEN: € 22,50 *mixtarief

Score **17**

Category	Score
A	6
B	2
C	5
D	0
E	0
F	0
G	2
H	0
I	2
J	0

22 > HAARLEM

Jack van der Hoek (D66)

TARIEVEN: A € 21,18 B € 23,67

Score **18**

Category	Score
A	3
B	4
C	5
D	2
E	2
F	0
G	2
H	0
I	0
J	0

23 > WESTLAND

Marga de Goeij-van der Klugt (CDA)

TARIEVEN: € 22,79 *mixtarief

Score **17**

Category	Score
A	6
B	2
C	5
D	0
E	0
F	0
G	2
H	0
I	2
J	0

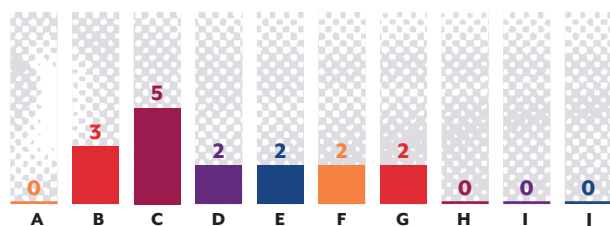
A Tarief HV1, B Tarief HV2, C Alfa, D Aanbesteding, E VVT, F IZG, G Signaleren, H Inzet vrijwilligers, I Overname personeel, J Topsalarissen (hanteren Balkendende-norm)

26 > ENSCHEDE

Ed Wallinga (PvdA)

TARIEVEN: A € 19,61 B € 23,31

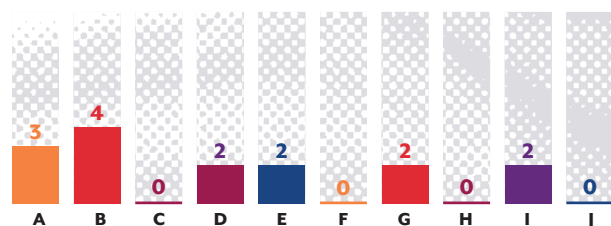
Score
16

28 > PURMEREND

Geoffrey Nijenhuis (CDA)

TARIEVEN: A € 21,00 B € 23,75

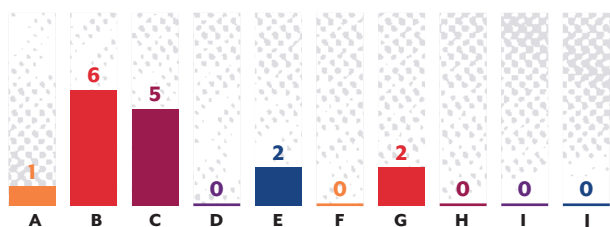
Score
15

26 > ROOSENDAAL

Kees Jongmans (PvdA)

TARIEVEN: A € 20,21 B € 24,63

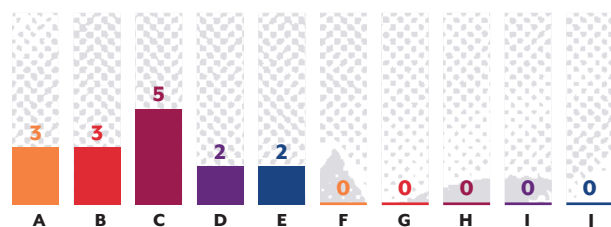
Score
16

28 > ZWOLLE

Erik Dannenberg (CDA)

TARIEVEN: A € 21,00 B € 23,00

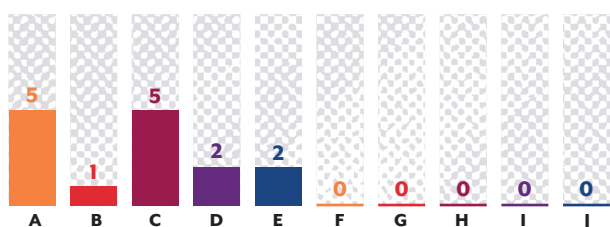
Score
15

28 > LEEUWARDEN

Andries Ekhart (PvdA)

TARIEVEN: A € 22,00 *mixtarief

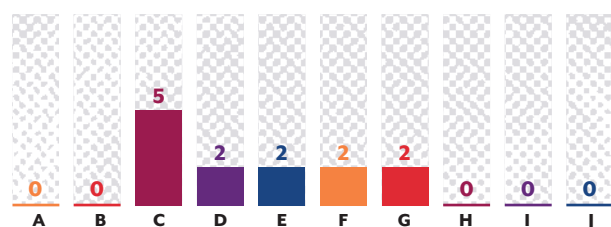
Score
15

31 > ALMELO

Mieke Kuik-Verweg (PvdA)

TARIEVEN: A € 18,02 B € 21,00

Score
13

37 BREDA

Geen gemeente die zo actief inzet op de alfahulp als Breda. Breda voerde de Alfacheque in, waarmee bewoners zelf een alfahulp kunnen inhuren. Bij monde van woordvoerder Wiel Kerkhoven liet de gemeente weten bij voorkeur op termijn helemaal af te willen van de verplichte aanbesteding van licht huishoudelijk werk en alles via alfahulpen te willen regelen.

Ook op andere terreinen viel Breda op. De aanbesteding ging alleen in concurrentie op prijs. Eisen aan kwaliteit ontbraken evenals de voorwaarde van een sociaal plan. PvdA-kamerlid Atje Kuiken stelde Kamervragen, en vroeg de staatssecretaris of zij het acceptabel vindt dat 'door deze wijze van aanbesteden (de goedkoopste winst) voor 1000 medewerkers in de thuiszorg

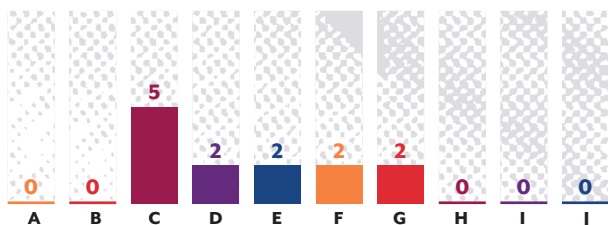
hun baan op de tocht staat'. De lokale media berichtten dat de gemoederen tijdens een debat over de thuiszorg hoog opliepen. De aanbesteding van de huishoudelijke zorg was volgens de 14 verschillende inspecteurs tijdens de raadscommissie een regelrechte ramp.

31 > APELDOORN

Paul Blokhuis (CU)

TARIEVEN: A € 19,00 B € 20,00

Score
13

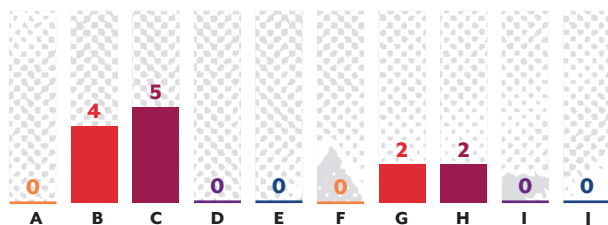
31 > LEIDEN

Roos van Gelderen (SP)

TARIEVEN: A € 19,25 B € 23,75

*gemiddelde tarieven

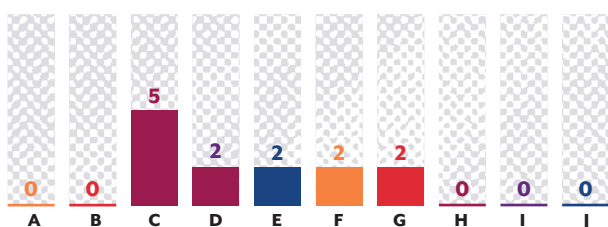
Score
13

31 > HENGELO

Janneke Oude Alink (GroenLinks)

TARIEVEN: A € 18,02 B € 21,00

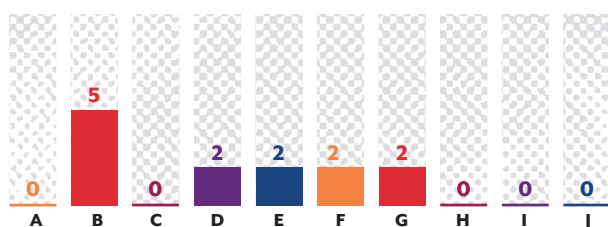
Score
13

31 > ZOETERMEER

Klaasjan de Jong (CDA)

TARIEVEN: A € 18,50 B € 24,00

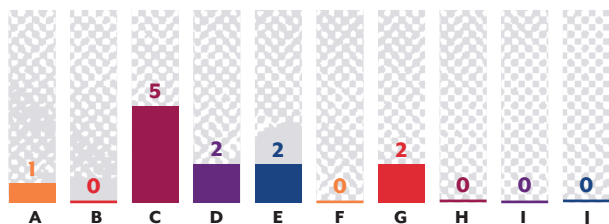

Score
13

36 > EINDHOVEN

Lenie Scholten (GroenLinks)

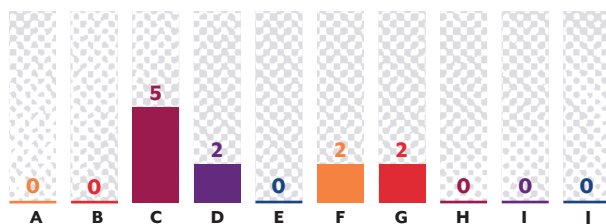
TARIEVEN: € 20,13 *mixtarief

 Score
12

37 > GOUDA

Marion Suijker (PvdA)

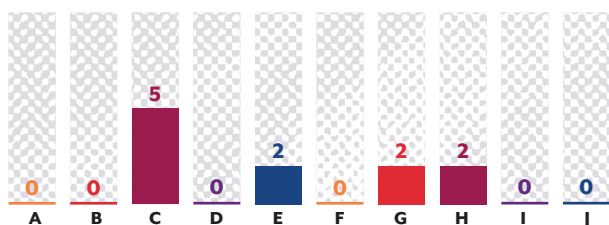
TARIEVEN: A € 18,74 B € 20,55

 Score
11

37 > AMERSFOORT

Bert Lubbinge (PvdA)

TARIEVEN: A € 16,37 B € 21,11

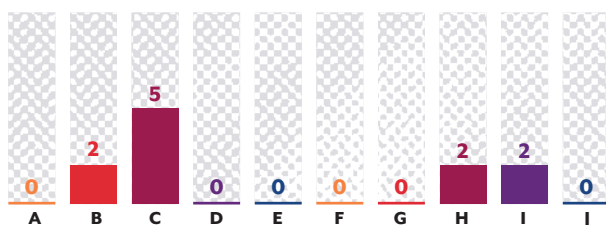
 Score
11

37 > SCHIEDAM

Johan Grijsen (GroenLinks)

TARIEVEN: A € 19,25 B € 22,75

*gemiddelde tarieven

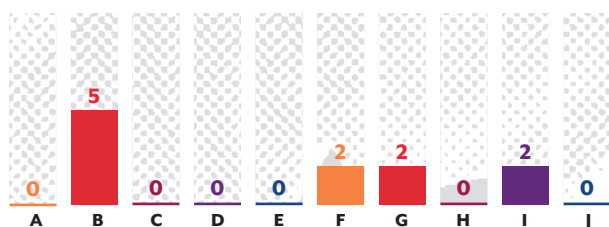
 Score
11

37 > BREDA

Cees Meeuwis (CCD)

TARIEVEN: A € 19,50 B € 24,00

*maximum tarieven

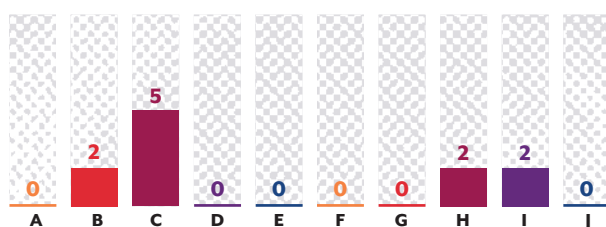
 Score
11

37 > VLAARDINGEN

Cees Oosterom (CDA)

TARIEVEN: A € 19,25 B € 22,75

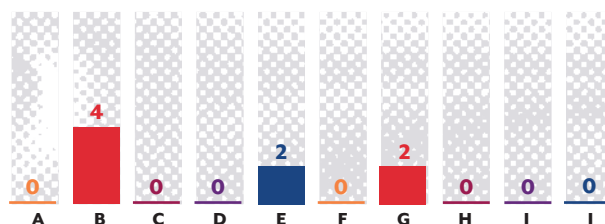
*gemiddelde tarieven

 Score
11

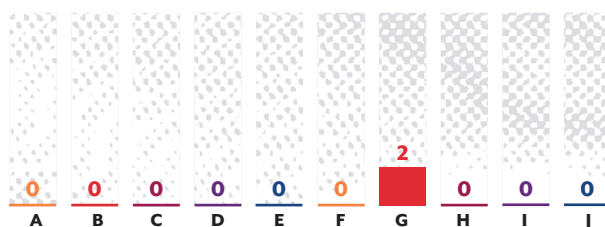
42 > ALMERE

Ineke Smidt (PvdA)

TARIEVEN: A € 18,66 B € 23,85

Score
8

43 > EMMEN

Henk Jumelet (CDA)TARIEVEN: A € 17,70 B € 21,50
€ 15,85 voor schoonmaakScore
2

43 EMMEN

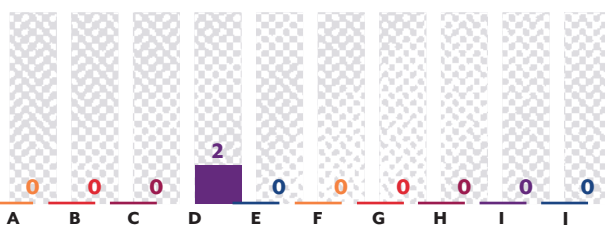
De gemeente Emmen heeft de twijfelachtige eer hét symbool te zijn geworden voor loondump in de thuiszorg. Emmen maakte het zo bont dat de rechter de gemeente tot de orde moest roepen. De rechtszaak was aangespannen door een cliënt, die geïndiceerd was voor 4,5 uur huishoudelijke hulp voor lichte en zware huishoudelijke werkzaamheden en voor wasverzorging. De gemeente voorzag alleen in tweeënhalve uur schoonmaakwerk. Volgens de rechter voldeed Emmen hiermee niet aan de regels voor het bieden van thuiszorg.

De handelwijze van de gemeente riep veel woede en verontwaardiging op. Emmen reduceerde huishoudelijke hulp tot 'algemene schoonmaakondersteuning'. Het grote belang van de signaleringsfunctie van thuiszorgmedewerkers werd genegeerd, het aantal uren voor cliënten werd ingeperkt. Voor thuiszorgmedewerkers betekende het gemeentebestuur een loonsverlaging van 13 euro bruto naar 10 euro bruto per uur. Een groot aantal acties van thuiszorgmedewerkers waren het gevolg; in navolging van de gewonnen rechtszaak spanden ook 40 andere cliënten een rechtszaak aan tegen de gemeente.

43 > TILBURG

Marjo Frenk (GroenLinks)

TARIEVEN: € 19,50 *mixtarief

Score
2

LELYSTAD**

Meta Jacobs (VVD)

TARIEVEN: A € 21,85 B € 25,10

Score **20**

Item	Score
A	4
B	7
C	5
D	2
E	0
F	2
G	0
H	0
I	0
J	0

DORDRECHT**

Harry Wagemakers
(Beter voor Dordt)

Resultaats-financiering

Score **7**

Item	Score
A	0
B	0
C	5
D	2
E	0
F	0
G	0
H	0
I	0
J	0

OSS**

René Peters (CDA)

TARIEVEN: € 20,16 *mixtarief

Score **14**

Item	Score
A	1
B	0
C	5
D	2
E	2
F	0
G	2
H	2
I	0
J	0

HELMOND**

Margreet de Leeuw-Jongejans
(CDA)

TARIEVEN: € 20,73 *mixtarief

Score **1**

Item	Score
A	1
B	0
C	0
D	0
E	0
F	0
G	0
H	0
I	0
J	0

ALPHEN AAN DEN RIJN**

Stan Lyczak (VVD)

Geen tarieven bekend

Score **10**

Item	Score
A	0
B	0
C	0
D	2
E	2
F	2
G	2
H	0
I	2
J	0

AMSTELVEEN**

Jacqueline Koops (CU)

Score **0**

Item	Score
A	0
B	0
C	0
D	0
E	0
F	0
G	0
H	0
I	0
J	0

A Tarief HV1, B Tarief HV2, C Alfa, D Aanbesteding, E VVT, F IGZ, G Signaleren, H Inzet vrijwilligers, I Overname personeel, J Topsalarissen (hanteren Balkendende-norm)

** Deze gemeenten zijn niet opgenomen in de ranking omdat geen volledige beoordeling kon plaatsvinden door ontbrekende stukken.

DISCLAIMER

HOE IS HET ONDERZOEK UITGEVOERD?

We hebben eerst een selectie gemaakt van de gemeenten die we wilden onderzoeken. We hebben gekozen voor de vijftig grootste gemeenten van Nederland qua inwonersaantallen. Hiervoor is het CBS als bron gebruikt.

In de periode van oktober 2013 tot en met januari 2014 hebben we gezocht naar openbaar beschikbare informatie, zoals raadsstukken en aanbestedingsdocumenten. Van de gemeenten waar deze stukken niet zelf te vinden waren, zijn deze opgevraagd. Een enkele gemeente wilde de documenten niet beschikbaar stellen zonder procedure op grond van de Wet openbaarheid van bestuur (WOB). Gezien de relatief korte periode waarin het onderzoek gedaan werd, hebben we die gemeenten buiten het onderzoek gelaten. Wel is meermaals aan gemeenten gevraagd om informatie ter beschikking te stellen. Daar waar deze informatie ontbreekt, hebben wij dit in het onderzoek vermeld.

De ranglijst is een momentopname van de beschikbare informatie. Abvakabo FNV heeft haar best gedaan alle gemeenten in de gelegenheid te stellen om de juiste documenten te geven. De gegevens in de ranglijst zijn onder voorbehoud van eventuele (type)fouten.

BEOORDELING

Hoe hebben wij de beoordeling uitgevoerd en punten toegekend?

TARIEVEN

De vastgestelde tarieven worden volgens de volgende verdeling gewaardeerd:

Tarief HV1	Punten	Tarief HV2	Punten
< 20	0	< 22	0
20,00 - 20,49	1	22,00 - 22,49	1
20,50 - 20,99	2	22,50 - 22,99	2
21,00 - 21,49	3	23,00 - 23,49	3
21,50 - 21,99	4	23,50 - 23,99	4
22,00 - 22,49	5	24,00 - 24,49	5
22,50 - 22,99	6	24,50 - 24,99	6
23,00 - 23,49	7	25,00 - 25,49	7
23,50 - 24,00	8	25,50 - 25,99	8

ARGUMENTATIE

Bij een tarief van 20 euro per uur of lager voor HV1 krijgt een gemeente een 0. Dit omdat van 20 euro per uur geen wettelijk minimumloon betaald kan worden.

Bij HV2 is het nulpunt vastgesteld op 22 euro per uur. Dit is gedaan omdat Abvakabo FNV van mening is dat pas vanaf 24 euro per uur een redelijk uurloon betaald kan worden en 22 euro is wel boven het minimumloon, maar te laag voor de functieomschrijving.

Bij gemeenten die een minimum en maximumtarief hanteren beoordelen we het gemiddelde tarief. Is er 1 tarief bekend, dan beoordelen we deze op zowel HV1 als HV2.

ALFA/PGB

Niet sturen op PGB: 5 punten

Wel sturen op PGB: 0 punten

Op het moment dat gemeente aanstuurt op PGB of een andere vorm van inzet alfahulp (dienstencheque/alfacheque) ontvangen ze geen punten.

AANBESTEDING

Gemeenten kunnen de taak Huishoudelijke verzorging op verschillende manieren aanbesteden. Voorheen werd deze taak bijna altijd Europees (BAO 2a) aanbesteed, meestal werd dan de meest goedkope aanbieder gekozen. Sinds de wetswijziging per 1 oktober 2012 (Wet Leijten) hoeven gemeente niet Europees aan te besteden maar kan het ook via een bestuurlijk aanbesteding (BAO 2B-dienst). Op deze manier wordt er beter naar de kwaliteit gekeken. Wij willen dat alle gemeenten bestuurlijk aanbesteden. Daarnaast kan er ook sprake zijn van een verlenging, een Europese aanbesteding is vaak voor een opdracht van 2 jaar met optie om 2 keer 1 jaar te verlengen.

De waardering is als volgt:

Europese aanbesteding: 0 punten

Bestuurlijke aanbesteding: 2 punten

CAO-VVT

Wordt de Cao-VVT genoemd/gevolgd?

Ja: 2 punten - Nee: 0 punten

IGZ

Is het volgen van het kwaliteitsdocument Verantwoorde Hulp bij het Huishouden opgenomen in het bestek/programma van eisen.

Ja: 2 punten - Nee: 0 punten

SIGNALEREN

We vinden dat signaleren een belangrijk onderdeel is van het werk van een thuiszorgmedewerker. Dit behoort volgens ons tot het takenpakket van zowel HV1 als HV2.

HEEFT DE GEMEENTE SIGNALEREN BIJ HV1 EN HV2 OPGENOMEN IN HET BESTEK.

Ja: 2 punten - Nee: 0 punten

INZET VAN VRIJWILLIGERS

Moeten zorgvragers eerst zoeken naar vrijwilligers of wordt er eerst een vrijwilligersorganisatie ingezet om hulp bij het huishouden te geven voordat er een indicatie wordt gegeven?

Nee: 2 punten - Ja: 0 punten

OVERNAME

Moeten zorgaanbieders bij het krijgen van de gunning het personeel van de oude zorgaanbieders overnemen met behoud van loon en arbeidsrechten? Is dit als eis opgenomen in het bestek?

Ja, het is een eis in het bestek:

4 punten

Meer dan alleen overlegverplichting:

2 punten

Niet meer dan wet (overlegverplichting):

0 punten

TOPSALARIS

Is in het bestek opgenomen dat de bestuurder/directeur van de zorgaanbieder niet meer mag verdienen dan de Balkenende norm of is anderszins een besluit genomen dat bestuurders van zorginstellingen aan de Balkenende norm moeten voldoen??

Ja: 5 punten - Nee: 0 punten

WIJ ZIJN DE THUISZORG

Vorig jaar werd het boekje ‘Wij zijn de Thuiszorg’ gelanceerd, met daarin 15 portretten van thuiszorgmedewerkers. Het boek toont de grote waarde aan van deze bijzondere beroepsgroep. Wij destilleerden een serie quotes uit de interviews, die samen laten zien waarom de thuiszorg nooit afgebroken mag worden.

“Een thuiszorger ben je of dat ben je niet. Het zit bij ons in onze haarvaten en het komt uit onze tenen.”

“Ik merk dat onze cliënten heel onrustig worden van de situatie. Ik kwam woensdagmorgen bij een klant. Stond mevrouw met tranen in de ogen bij het aanrecht. ‘Wat ben ik blij dat ik je nog zie. Mag je nog wel komen volgend jaar?’”

“Ik heb voor een meneer gewerkt die schizofreen was ... Zo lang ik daar gelopen heb is meneer niet meer opgenomen geweest.”

“Ik spreek wijkverpleegkundigen die een traject dementie hebben opgezet. Zij zeggen dat ze dat traject wel kunnen stopzetten als de thuiszorg wegvault.”

“Meneer sliep beneden op een matras, zonder lakens. Ik ben langzaamaan zijn huis op orde gaan brengen. Het was zo vies dat ik na thuiskomst altijd moest douchen. Ik heb via de woningstichting gezorgd dat er een nieuw keukenblok kwam, ik heb gezorgd dat meneer weer een goed bed kreeg, en dat het leven weer wat leuker werd.”

“Als ik 's middags om twee uur bij meneer kom, ben ik de eerste tegen wie hij die dag praat”

“Ik zie mezelf als een radertje in een grote machine, en het is net dankzij dat radertje dat het bij mijn cliënten allemaal nog goed werkt.”

“Als er een psycholoog langskomt denken ze: ‘Die komt me vertellen wat ik moet doen’. Bij een thuiszorgmedewerker hebben ze dat niet. Die komt heel vaak. Die is vertrouwd.”

“Volgens mij zijn er veel betere manieren om te bezuinigen. Als het met een cliënt van mij slecht gaat moet ik naar mijn leidinggevende, en die kost geld. De leidinggevende moet weer naar de manager, en die kost ook geld. Als je die twee schakels eruit zou halen, zou ik gewoon zelf dingen kunnen regelen.”

“We moeten salaris inleveren, er zijn geen werkbeprekingen meer, er zijn geen controles meer, en de mensen weten niet meer wie hun collega’s zijn.”

“Ik werk bijvoorbeeld voor een mevrouw die heel eenzaam is. Ik ben de enige die over de vloer komt. ‘You’re my secretary, you’re my driver, you’re my everything’, zegt ze tegen me.”

“We raken niet in paniek als er lastige dingen gebeuren. Als het nodig is halen we onze cliënten van de wc, en als het nodig is vegen we ook nog hun billen af.”

“Ik heb een klant waar twee medewerkers tegelijk naartoe gaan. De psychiater heeft me verteld dat hij nog nooit zo’n zware patiënt heeft meegemaakt. Dan denk ik: ‘Respect voor die meiden, petje af!’ Ze moeten daar wel rondlopen. De psychiater zelf wordt nauwelijks binnengelaten.”

“We ontdekten dat mensen spontaan naar de stad kwamen omdat ze hun handtekening wilden zetten. Ze hoefden helemaal geen boodschappen te doen of zo, maar kwamen langs omdat ze ons wilden steunen. Dat vond ik zo bijzonder.”

“Een paar keer per week kwam er ook begeleiding van GGnet, maar hij vond het fijner met mij. Hij zei: ‘Jij behandelt me heel anders.’ Ik sprak met hem over hele andere dingen, over onze hobby’s, en stimuleerde hem ondertussen om van die bank af te komen en dingen te ondernemen.”

“Door samenwerking kan zoveel verbeterd worden. En kijk eens naar al het papierwerk. Als ik bij een cliënt ben en de wc is vies, dan ga ik liever die wc schoonmaken dan papieren invullen.”

“Wij houden van ons werk en wij houden van de mensen. Je kunt niet in de thuiszorg werken als je dat niet hebt. Ik hou van de mensen waar ik werk, en ik heb leuke collega’s. Dat is echt een compleet plaatje. En als ze aan onze klanten komen, komen ze aan ons.”

“Die kleintjes lagen ’s avonds niet voor 11 uur in bed. De hele dag liepen ze met snoep in de mond en de hele dag hingen ze voor de tv. Ik besteedde veel aandacht aan die kinderen, en probeerde de ouders een aantal basale dingen bij te brengen. Dat ze ’s morgens eerst een boterham eten, bijvoorbeeld.”

WMO DIT VINDT ABVAKABO FNV

De Wet Maatschappelijke Ondersteuning (WMO) is ingevoerd in 2007. Een onderdeel van de thuiszorg, namelijk de huishoudelijke verzorging, werd daarmee een verantwoordelijkheid van gemeenten.

In de jaren na de invoering van de WMO, ontstond er veel onrust. Gemeenten gingen de huishoudelijke zorg aanbesteden: meerdere thuiszorginstellingen kunnen meedingen om de opdracht van de gemeente te krijgen. Sommige gemeenten wilden voor een dubbeltje op de eerste rang zitten en zetten in op lage tarieven. De thuiszorginstellingen wilden geen marktaandeel verliezen en gingen akkoord met deze (te) lage tarieven. Bij een aanbesteding is er altijd onzekerheid wat de 'concurrent' doet en of je misschien werk verliest wanneer de 'concurrent' goedkoper inschrijft. De gevolgen van de aanbestedingen werden al snel duidelijk. Thuiszorginstellingen kwamen – zoals verwacht – in de problemen. Er ontstond een 'race naar beneden' van de tarieven. Een aantal instellingen sloot de deuren omdat ze de aanbesteding hadden verloren of gingen bezuinigen op het personeel.

Het werk in de thuiszorg is door deze ontwikkeling ook steeds verder 'opgeknapt'. De thuiszorgmedewerker bestaat niet meer. Inmiddels kennen we drie vormen van thuiszorg: huishoudelijke zorg, persoonlijke verzorging en meer medische verpleegkundige thuiszorg. Het werk wordt hierdoor voor de medewerkers vaak minder leuk en in het slechtste geval krijgt de cliënt meerdere gezichten over de vloer. Iemand om de wond te verzorgen, iemand om het huishouden te runnen en iemand om te douchen.

Abvakabo FNV maakt zich ernstige zorgen over de toekomst van de thuiszorg. Door gemeenten verantwoordelijk te maken en tegelijkertijd de thuiszorg over te leveren aan de aanbestedingen, is er veel kapot gemaakt. Daar dreigt nu nog eens een gigantische rijksbezuiniging overheen te komen die de meeste gemeenten niet kunnen invullen. De meerderheid van de gemeenten heeft dan ook tegen het onderhandelaarsakkoord tussen Vereniging Nederlandse Ge-

meenten (VNG) en staatssecretaris Van Rijn gestemd. Hierin worden de bezuinigingen een beetje teruggeschroefd, maar de totale bezuiniging is nog steeds veel te hoog.

Daarbij komt: Gemeenten hebben een grote beleidsvrijheid waardoor er voor cliënten een willekeur aan zorgaanspraken ontstaat. In de ene gemeente wordt de thuiszorg heel anders ingericht dan in de andere gemeente.

Voor Abvakabo FNV is een aantal punten van groot belang:

EEN FATSOENLIJK TARIEF

Sinds 2012 is de WMO gewijzigd en moeten gemeenteraden basistarieven vaststellen voor de huishoudelijke verzorging. Deze tarieven moeten gebaseerd zijn op de cao en op de vaardigheden die passen bij de functie. Abvakabo FNV heeft onderzocht dat deze tarieven ingeschaald zouden moeten worden in functiegroep FWG 15. Wanneer, zoals ook wettelijk is vastgelegd in het Kwaliteitsdocument Verantwoorde hulp bij het huishouden van de Inspectie voor de gezondheidszorg, een werknemer moet signaleren of er problemen zijn, is er altijd sprake van minimaal FWG 15. Abvakabo heeft laten berekenen dat om het uurloon van FWG 15 te kunnen betalen, gemeenten minimaal een tarief van 24,50 euro per uur voor huishoudelijke verzorging zouden moeten hanteren.

OVERNAME VAN PERSONEEL MET BEHOUD VAN RECHTEN

Op grond van de WMO moeten gemeenten na iedere aanbesteding het overleg organiseren tussen de verliezende en winnende werkgever. We zien in de praktijk dat dit niet genoeg is. Gemeenten organiseren wel overleg, maar verplichten werkgevers tot niets. En wanneer werknemers wel worden overgenomen is dit niet met behoud van rechten, loon en anciënniteit. Werknemers in de thuiszorg worden daardoor wegwerppersoneel en kunnen niets opbouwen.

Ook voor cliënten en voor de continuïteit van de zorg is het goed als de relatie tussen werknemer en cliënt zo veel mogelijk in tact wordt gehouden.

ALFAHULPEN

Veel instellingen gingen na de invoering van de WMO met alfa hulpen werken. Een alfahulp is in dienst van de cliënt en krijgt een laag uurloon, zónder werknemersrechten zoals pensioen, vakantiegeld en doorbetaling bij ziekte langer dan zes weken. Als je je werk verliest, heb je pech. In 2009 werd dit gerepareerd door een wetswijziging (Wet Bussemaker) waarin staat dat zorginstellingen geen huishoudelijke zorg mogen aanbieden via een alfaconstructie, maar wel via PGB of een financiële vergoeding. Cliënten moesten dan wel nadrukkelijk geïnformeerd worden over de mogelijke consequenties van hun werkgeverschap. De overheid stelde geld beschikbaar om alfahulpen weer in vaste dienst te nemen. Nu deze subsidieregeling is afgelopen zien we dat gemeenten en zorgaanbieders weer gaan sturen op alfahulpen. Een bekend voorbeeld hiervan is Sensire: het bedrijf vroeg voor 800 werknemers ontslag aan en ging tegelijkertijd via haar eigen bv Alfasense werven onder de eigen ontslagen werknemers. ○

TOP 50 Gemeenten & Thuiszorg

Onderzoek: Hoe gaan gemeenten
om met de huishoudelijke zorg?

Productie: Abvakabo FNV

Vormgeving: Curve Mags & More

Fotografie: Rob Nelisse, ANP

Druk: Senefelder

